

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 4.12.2006
KOM(2006) 726 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

O POSILŇOVANÍ EURÓPSKEJ SUSEDSEJ POLITIKY

{SEK(2006) 1504}
{SEK(2006) 1505}
{SEK(2006) 1506}
{SEK(2006) 1507}
{SEK(2006) 1508}
{SEK(2006) 1509}
{SEK(2006) 1510}
{SEK(2006) 1511}
{SEK(2006) 1512}

1. ÚVOD

Za prvých osemnásť mesiacov uskutočňovania Európskej susedskej politiky (ESP) sa položili pevné základy pre posilnené vzťahy medzi Úniou a jej susedmi. Existuje jednotný rámec politiky, akčné plány ESP s našimi jedenástimi partnermi, ktoré stanovujú konkrétne vzájomné záväzky a posilnený a produktívny dialóg takmer so všetkými partnermi. K dispozícii tiež máme nový finančný nástroj, ktorý významne zvyšuje kvalitu našej pomoci a poskytuje viac finančných prostriedkov na podporu reforiem našich partnerov.

Predpokladom Európskej susedskej politiky je zásadný záujem EÚ na tom, aby v jej susedstve panoval väčší hospodársky rozvoj a stabilita a lepšia správa vecí verejných. Zodpovedné sú za to predovšetkým samotné krajiny, ale EÚ môže výrazne podnietiť a podporiť ich reformné úsilie. Preto je v najlepšom záujme EÚ aj jej susedov, aby sa vybudoval omnoho pevnejší a hlbší vzťah. ESP má aj naďalej odlišný charakter ako proces rozširovania EÚ – v súlade s ustanoveniami Zmluvy je v prípade našich partnerov celkom možná značne rozšírená spolupráca s EÚ bez konkrétnej vyhladky na vstup a v prípade európskych susedných krajín bez prognózy prípadného budúceho vývoja ich vzťahu s EÚ.

Väčšina našich susedných krajín za tieto posledné roky pokročila v hospodárskych a politických reformách – konkrétne informácie o už dosiahnutom pokroku pri implementácii prvých siedmich akčných plánov sa nachádzajú v správach o pokroku, ktoré sú pripojené k tomuto oznámeniu. Niektorí partneri postavili akčné plány do centra svojich domácich stratégií reformy a aj medzinárodné finančné inštitúcie (MFI) podľa nich usmerňujú svoju politiku.

Napriek tomu chudoba a nezamestnanosť, rôznorodá hospodárska výkonnosť, korupcia a slabá správa vecí verejných zostávajú najdôležitejšími úlohami. Osobné vyhladky obyvateľov susedných krajín, najmä mladých ľudí, sú často neradostné. „Zmrazené konflikty“ a nedávne udalosti na Blízkom východe a južnom Kaukaze nám pripomínajú, že je ešte potrebné ustanoviť podmienky mierového spolunažívania medzi niektorými našimi susedmi a inými kľúčovými krajinami. Toto nie sú len problémy našich susedov. Ohrozujú EÚ závažnými vedľajšími následkami, ako je napríklad ilegálna imigrácia, nespôľahlivé dodávky energií, degradácia životného prostredia a terorizmus.

Teda je zrejmé, že ESP by sa mohla a mala posilňovať, najmä vzhľadom na neúnosné potenciálne náklady, ak by sme našim susedom neposkytli pomoc v ich reformnom úsilí. EÚ musí partnerským krajinám ESP predložiť atraktívnu ponuku – ponúknuť im zlepšené vyhladky na obchodovanie a investície, zjednodušenie kontaktov medzi ľuďmi a legitímnych krátkodobých ciest, väčšiu aktivitu pri riešení zmrazených konfliktov a otvoriť viac možností na mobilizovanie financovania. EÚ musí pomôcť tým susedným krajinám, ktoré majú záujem uskutočňovať reformy rýchlejšie, lepšie a s nižšími nákladmi pre svojich občanov. Musí tiež poskytnúť viac stimulov a presvedčiť tých, ktorí zatiaľ váhajú.

Ústrednou myšlienkou tohto oznámenia je, že ESP je potrebná a už dokázala svoju opodstatnenosť – a že je rovnako potrebné, aby EÚ na tomto stávala a posilňovala svoju angažovanosť v ESP. Oznámenie preto obsahuje rad návrhov na podstatné zvýšenie vplyvu politiky.

2. SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY

Silné stránky ESP spočívajú v:

- **Integrácia.** Poskytuje jednotný, prehľadný rámec pokrývajúci susedstvo ako celok, v ktorom sa rozoberá a rieši celý rad otázok medzi EÚ a každým partnerom jednotlivo. Napríklad zameranie výhradne na hospodárske otázky, aby sa vylúčili neprijemné otázky týkajúce sa správy vecí verejných alebo ľudských práv, sa takto stáva oveľa ťažším a akčné plány zabezpečujú aktívnu spoluprácu v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, podporovania právneho štátu.
- **Spoločné vlastníctvo.** Operačný cieľ politiky – akčný plán ESP – je kompletne prerokovaný a vzájomne odsúhlasený na politickej úrovni. Nie je to požiadavka niektorej strany, ale dohodnutý program pre spoločnú prácu.
- **Konkrétnosť.** Akčné plány sú podrobné, aj keď sú obsiahle a obširne. Zo skúseností pri ich implementácii vyplýva, že o konkrétnych, časovo ohraničených a merateľných cieľoch sa ľahšie diskutuje, ľahšie sa schvaľujú a implementujú.
- **Lepšie využívanie finančných prostriedkov.** Odteraz nový Európsky nástroj susedských vzťahov a partnerstva (ENPI) umožní, aby pomoc Spoločenstva partnerským krajinám bola výlučne politická, čerpala aj z nových foriem spolupráce (cezhraničná spolupráca, TAIEX, twinning) a so zvýšenými finančnými prostriedkami. Najmä pre tie krajiny ESP, ktoré doteraz pokrýva TACIS, bude ENPI znamenať dôležité zlepšenie, od technickej pomoci až k úplne rozvinutej spolupráci.

Avšak v ostatných oblastiach ESP existuje značný priestor na ďalšie zlepšovanie. EÚ sa usiluje podporiť veľmi ambiciózný program reforiem v partnerských krajinách s mnohými politickými a hospodárskymi nákladmi, ktoré treba vynaložiť vopred. Veľká časť podnetov v rámci ESP – napríklad pokiaľ ide o prístup na trh a integráciu a iné ekonomické výhody – však prinesie ovocie iba neskôr. Toto je skutočným problémom pre partnerské krajiny pri budovaní potrebnej domácej podpory pre reformu.

Konkrétnejšie:

- **Obchodná a hospodárska integrácia.** EÚ pokračuje v posilňovaní obchodných vzťahov s väčšinou partnerov ESP, vrátane podpory vstupu Ukrajiny do WTO a prípravy na rokovanie o rozsiahlej a komplexnej dohode o voľnom obchode, prípravy na poskytnutie autonómnych obchodných preferencií Moldavsku a začatie rokovaní na predĺženie dohôd o voľnom obchode so stredomorskými partnermi v oblasti poľnohospodárstva a služieb. Aby sa všetkým dostalo ďalších hospodárskych a politických výhod, je dôležité ponúknuť všetkým partnerom ESP tak na Východe, ako aj na Juhu, jasnú perspektívu rozsiahlej obchodnej a hospodárskej integrácie s EÚ a zahrnúť do našich liberalizačných ponúk pre našich partnerov lepší prístup do všetkých oblastí ekonomického potenciálu a záujmu. Mali by medzi nimi byť produkty, ktoré sú pre nich najdôležitejšie.
- **Mobilita a migrácia.** Hoci sa spolupráca s krajinami zapojenými do ESP v oblasti mobility a migrácie naďalej rozvíja, ESP zatiaľ neumožnila, aby sa uskutočnil výrazný pokrok v zlepšení pohybu občanov partnerskej krajiny do EÚ. Dĺžka a náklady konaní na vydanie krátkodobých víz (napr. na obchodné cesty, cesty vedeckých pracovníkov,

študentov, turistov alebo dokonca aj oficiálne cesty) je pre partnerské krajiny veľmi „viditeľným“ odradzujúcim prvkom a prekážkou pre mnohé základné ciele ESP.

- **Regionálne konflikty.** Napriek určitým konkrétnym úspechom (napr. pokiaľ ide o správu hraníc v Moldavsku a na územiach Palestíny) ESP dosiahla málo pri podpore rezolúcie o zmrazených alebo otvorených konfliktoch v regióne. Je potrebné, aby EÚ bola aktívnejšia a viac sa podieľala na mechanizmoch riešenia regionálnych alebo viacstranných konfliktov a na úsilí pri monitorovaní alebo zachovávaní mieru.

Komisia preto určila množstvo oblastí, v ktorých by sa ESP mala posilniť, aby sa zabezpečila jej úspešnosť. Vo všetkých uvedených oblastiach by EÚ musela vynaložiť dodatočné úsilie, ktoré by však vyvážili výhody politického charakteru.

3. POSILŇOVANIE POLITIKY

Rozvoj a reforma v našich partnerských krajinách je v prvom rade v ich vlastnom záujme a je v ich výlučnej zodpovednosti. Podporovať partnerov v tomto úsilí je však aj v záujme EÚ. Na tento účel sa zaviedlo množstvo potrebných nástrojov. Iné by sa mali ďalej posilňovať, ako je uvedené nižšie. EÚ bude pri tomto naďalej prispôbovať svoju podporu potrebám a očakávaniam partnerov. Čím väčší pokrok partnerská krajina pri implementácii reforiem dosiahne, tým môže dôjsť k prehĺbeniu vzťahov a tým väčšia podpora EÚ by sa mala poskytnúť.

3.1. Posilňovanie hospodárskej a obchodnej zložky

Hlbšia hospodárska integrácia s našimi partnermi v rámci ESP bude základom úspechu a dôveryhodnosti politiky. Kľúčovým predpokladom ESP od počiatku bolo, že hospodárska integrácia by mala presahovať rámec voľného obchodu s tovarom a službami, aby sa zahrnuli aj otázky „spoza hraníc“: riešenie necolných prekážok a postupné dosahovanie všeobecnej konvergenencie v obchodnej a regulačnej oblasti (ako napríklad technické normy a štandardy, hygienické a fytosanitárne pravidlá, politika hospodárskej súťaže, konkurencieschopnosť podnikov, inovácie a priemyselná politika, vedecká spolupráca, práva duševného vlastníctva, colné opatrenia na zjednodušenie obchodu a administratívna kapacita v oblasti pravidiel pôvodu, dobrá správa v daňovej oblasti, obchodné právo, verejné obstarávanie a finančné služby). Akčné plány ESP sú krokom týmto smerom.

Dohody o voľnom obchode (DVO) so stredomorskými partnermi pokrývajúce v zásade priemyselný tovar sa uzatvorili už v minulosti a nedávno sa začali rokovania na rozšírenie ich pôsobnosti na poľnohospodárstvo a rybné hospodárstvo a zahrnutie služieb a práva usadiť sa. Implementácia akčných plánov ESP, najmä v regulačných oblastiach, pripraví postupne pôdu pre uzatvorenie novej generácie „rozsiahlych a komplexných dohôd o voľnom obchode (DVO)“ so všetkými partnermi ESP, ako je tomu v prípade dohody, ktorú EÚ plánuje prerokovať s EÚ.

Rozsiahla a komplexná DVO by mala pokrývať podstatne celý obchod s tovarom a službami medzi EÚ a partnermi v rámci ESP, vrátane tých produktov, ktoré sú mimoriadne dôležité pre našich partnerov, a mala by zahŕňať prísne právne záväzné opatrenia týkajúce sa obchodu a hospodárskych regulačných otázok. V súlade s tým by sa mali existujúce stredomorské DVO rozšíriť na ďalšie regulačné oblasti. Výsledky hodnotení dosahu udržateľnosti obchodu budú zaradené do tohto procesu.

Tieto rozsiahle a komplexné DVO bude potrebné starostlivo prispôbiť a usporiadať, aby zohľadnili hospodársku situáciu a stav rozvoja každej partnerskej krajiny, vrátane určitého stupňa asymetrie v prípade potreby. Vzhľadom na svoju zložitosť a ambicióznosť rozsiahle DVO mávajú strednodobé – a v prípade niektorých krajín ESP až dlhodobé – ciele. Je potrebné, aby EÚ predtým, ako sa zapojí do rokovaní o rozsiahlych a komplexných DVO, posúdila, či sú partneri schopní tieto dohody vykonávať a dodržiavať a aby posúdila aj ich úroveň očakávaní. Krajiny sa vydajú týmto smerom postupne a rôznymi rýchlosťami, ale je dôležité, aby sa všetkým poskytli rovnaké vyhliadky. Skutočným cieľom by malo byť, aby naši partneri mali spoločný regulačný základ a podobnú úroveň prístupu na trhu. Na dosiahnutie tohto cieľa a na posilnenie svojich administratívnych kapacít partneri budú musieť pokračovať vo svojom úsilí smerom k implementácii obchodných a regulačných častí akčných plánov. Osobitná pozornosť sa venuje pomoci v týchto oblastiach.

Spočiatku to môže zostať prevažne vo forme dvojstranného prístupu medzi EÚ a každým partnerom, aby sa zohľadnili veľké rozdiely medzi situáciami partnerských krajín. To umožní najvyspelejším krajinám, aby sa postupovali rýchlejšie bez toho, aby ich ostatné zdržiavali. Koncept je však úplne konzistentný s dlhodobou víziou hospodárskeho spoločenstva vznikajúceho medzi EÚ a jej partnermi v rámci ESP. V oblasti Stredozemného mora sa už vytvárajú príslušné prvky na základe Agadirskej dohody. V dlhšom časovom období by úsilie smerom k širšiemu susedskému hospodárskemu spoločenstvu zahŕňalo také body, ako je uplatňovanie spoločných regulačných rámcov a lepší prístup na trh pre tovary a služby medzi partnermi ESP a nejakú vhodnú inštitucionálnu dohodu, ako napríklad mechanizmy urovnávania sporov.

Body akčného plánu: Obchod, investície a hospodárska integrácia

- sledovať prístup „rozsiahlych a komplexných DVO“ pre všetkých partnerov ESP, vrátane prvkov „spoza hraníc“ a liberalizácie obchodných tokov medzi partnerskými krajinami s určitou úrovňou asymetrie v prípade potreby
- posilnená podpora pre reformy a snahy o zlepšenie obchodu a hospodárskeho regulačného prostredia a investičnej klímy
- posilnená hospodárska integrácia a spolupráca v kľúčových odvetviach

3.2. Uľahčenie mobility a riadenie migrácie

Už od počiatku existencie Európskeho spoločenstva bola možnosť cestovať pre občanov našich členských štátov v rámci Spoločenstva obchodne, za vzdelaním alebo na dovolenku, mimoriadne dôležitá pri podporovaní vnútorného obchodu a investícií, pri budovaní vzájomného uznávania a podporovaní hospodárskych, sociálnych a kultúrnych kontaktov. Mobilita osôb je mimoriadne dôležitá aj pre všetkých partnerov ESP. Únia nemôže plne uskutočňovať mnohé aspekty Európskej susedskej politiky, pokiaľ možnosť podnikat' legítimne krátkodobé cesty bude obmedzená v takej miere, ako je tomu v súčasnosti. Naše súčasné politiky a postupy udeľovania víz ešte stále spôsobujú skutočné ťažkosti a prekážky pre legítimne cestovanie. Dlhé rady pred konzulátmi EÚ sú viditeľným prejavom prekážok vstupu do Únie. Ukazovateľom sily Európskej susedskej politiky bude možnosť získať krátkodobé víza v primeranom čas a za primerané náklady, či to už bude na obchodné účely, vzdelávanie alebo turistiku, vedu a výskum, na konferencie občianskych spoločností alebo dokonca na oficiálne zasadnutia na národnej úrovni alebo na úrovni miestnych samospráv.

Kvalitnejšia ESP bude preto vyžadovať, aby sa veľmi seriózne preskúmalo, ako sa dajú postupy udeľovania víz zjednodušiť, aby predstavovali menšiu prekážku pre legitímne cesty zo susedných krajín do EÚ (a naopak). Samozrejme toto je možné riešiť iba v kontexte širších balíčkov, ktoré je potrebné riešiť, ako napríklad spolupráca v oblasti ilegálnej imigrácie, najmä po mori, boj proti obchodovaniu s ľuďmi a pašovaniu ľudí, účinná správa hraníc, readmisné dohody a efektívny návrat ilegálnych migrantov a vhodné spracovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu a azyl. Ale s pevným záväzkom zo strany našich partnerov, že budú pracovať na týchto nevyhnutných podmienkach, by bolo možné ponúknuť veľmi zásadné zlepšenia pokiaľ ide o udeľovanie víz – zabezpečením jednoduchších a rýchlejších postupov udeľovania víz pre určité kategórie ciest, najmä na obchodné, oficiálne a vzdelávacie účely – zároveň s posilnením nášho spoločného úsilia proti ilegálnej imigrácii.

Ukážkou toho, čo sa dá dosiahnuť, sú podpísané dohody o zjednodušení vízového režimu a readmisné dohody s Ukrajinou v októbri 2006, pričom v krátkom čase sa očakáva začiatok rokovaní o týchto dohodách s Moldavskom. Takmer ukončené sú rokovania o readmisnej dohode s Marokom. Dohody o zjednodušení vízového režimu sa prerokávajú spolu s readmisnými dohodami a sú „šité na mieru“ podľa konkrétnych potrieb príslušnej tretej krajiny a zabezpečujú zjednodušenie postupov udeľovania víz pri vydávaní krátkodobých víz pre určité kategórie osôb.

V tejto oblasti je dôležitý väčší rozvoj vízovej politiky aj v EÚ, napríklad rokovania medzi členskými štátmi o vytvorení vízového informačného systému, ktorý by zahŕňal biometriu v pre žiadateľov o vízum a ktorý by umožnil výmenu vízových údajov medzi členskými štátmi. Okrem toho Komisia navrhla niekoľko typov spolupráce medzi členskými štátmi, vrátane vytvorenia spoločných centier na podávanie žiadostí o víza, ktoré by mohli značne zjednodušiť prijímanie žiadostí o víza v krajinách ESP.

Vzhľadom na potrebu vyváženého prístupu a na základe dialógu o migrácii a záležitostiach súvisiacich s vízami, ktoré predpokladajú akčné plány ESP, by Únia mala prejaviť ochotu začať rokovania o readmisii a zjednodušení vízového režimu s každou susednou krajinou s platným akčným plánom ihneď po splnení náležitých podmienok.

Body akčného plánu: Mobilita a migrácia

- zjednodušenie vízového režimu, odstránenie prekážok pre legitímne cestovanie, napr. na obchodné, vzdelávacie, turistické a oficiálne účely
- v rámci komplexného prístupu zabezpečiť dobre riadenú mobilitu a migráciu, riešenie readmisie, spoluprácu v boji proti ilegálnej imigrácii a účinné a účelné riadenie hraníc

3.3. Podporovanie vzájomných výmen ľudí

Na rozdiel od otázky mobility si ESP musí zachovať „ľudskú tvár“ a občania EÚ a susedných krajín by mali mať viac príležitostí na vzájomné kontakty a na to, aby sa dozvedeli viac o spoločnosti toho druhého a porozumeli jeho kultúre. ESP nemôže byť iba vecou úradníkov a politikov. Na oboch stranách hraníc by si mali ľudia priamo uvedomovať vplyv silnejšieho puta medzi Úniou a jej susedmi.

- Vzdelávacie a mládežnícke výmeny musia byť základným prvkom ESP, práve takéto výmeny pomohli budovať väzby a prekonávať predsudky v rámci EÚ. Spoluprácu medzi

univerzitami podporí program TEMPUS, pričom nový program štipendií pre región ESP sa začne v roku 2007 v rámci programu Erasmus Mundus. Na podporu modernizácie a reformného úsilia partnerských krajín by sa mal posilniť politický dialóg o vyššom vzdelávaní. Rozširovanie a výmena najlepších postupov sa v tejto oblasti bude ďalej podporovať. Tieto nástroje pomôžu vytvoriť spoluprácu v oblasti vyššieho vzdelávania a prispieť ku konvergencii s politikami EÚ, ako je napríklad Bolonský proces, na ktorom sa zúčastňujú mnohí partneri ESP. Mala by sa posilniť pomoc pri reforme vzdelávania, aj pomocou Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie. Mohlo by sa uvažovať aj novom programe ESP na podporu výmen medzi mladými odborníkmi vo všetkých profesiách, vrátane kultúry a umenia a aj medzi regulátormi. Členské štáty budú zohrávať významnú úlohu pri podpore týchto aktivít.

- Podstatnou časťou rozvíjajúcej sa spolupráce vo výskume medzi EÚ a krajinami ESP a zvyšovania excelentnosti je mobilita výskumných pracovníkov. Pohyb vedcov si vyžaduje spoločnými aktivitami pozdvihnúť povedomie o možnosti uchádzať sa o granty na podporu mobility (napr. výskumné štipendia Marie Curie) pri úplnom využití existujúcich informačných nástrojov.
- Vo všeobecnosti by sa mali posilniť výmeny v oblasti občianskej spoločnosti zasahujúce nad rámec vládnych kontaktov, aby sa vybudovali väzby v mnohých oblastiach – napríklad kontakty medzi odborovými zväzmi, regionálnymi a miestnymi orgánmi (vrátane programov partnerských miest), zdravotníckymi pracovníkmi, medzivládnyimi organizáciami a kultúrnymi skupinami. Cezhraničné programy spolupráce financované v rámci ENPI tu budú zohrávať dôležitú úlohu, ale budú potrebné aj širšie výmeny v rámci celej EÚ. Mnohé z týchto výmen budú hlavne hospodárskeho a sociálneho charakteru, ale budú tu dôležité aj kultúrne výmeny a dialóg medzi kultúrami.
- Významným konkrétnym príkladom týchto výmen v rámci občianskych spoločností bude posilnenie kontaktov medzi podnikmi. Mali by sa aktívne podporovať organizácie zamestnávateľov v EÚ a krajinách ESP, najmä v prípade malých a stredných podnikov, aby vytvárali užšie väzby a odovzdávali si skúsenosti.
- Účasť občianskej spoločnosti na ESP by mala ísť nad rámec výmen a programov spolupráce. Musíme vyzvať partnerské vlády, aby umožnili predstaviteľom občianskej spoločnosti ako zainteresovaným stranám účasť v procese reformy buď pri príprave právnych predpisov, monitorovaní ich implementácie, alebo pri príprave národných alebo regionálnych iniciatív týkajúcich sa ESP. Na národnej úrovni alebo v širšom regionálnom kontexte semináre o výzvach reformy usporiadané vládou / občianskymi spoločnosťami pomôžu pri vytváraní atmosféry dôvery.
- Dôležitým prvkom pri posilňovaní ESP bude aj zviditeľňovanie poukazujúce na jej význam pre občanov EÚ a partnerské krajiny. Komisia už zaviedla informačnú a komunikačnú stratégiu pre ESP. Členské štáty by mali vo svojich vlastných informačných aktivitách poukazovať aj na ciele a dosiahnuté úspechy ESP nielen v zahraničí, ale aj doma.

Ľudská dimenzia ESP je práve tak záležitosťou členských štátov, ako aj Spoločenstva. Integrovať tieto prvky do dvojstranných programov a zdieľanie informácií a najlepších postupov v oblasti medziludských aktivít, zlepši celkový obraz Únie v partnerských krajinách. Aby Komisia pomohla pri zlepšovaní celkového zviditeľňovania týchto snáh EÚ, mieni v záujme zabezpečenia jednoduchšieho prístupu k informáciám o výmenných

programoch v rámci Únie zariadiť komplexnú internetovú stránku spájajúcu internetové stránky členských štátov.

Body akčného plánu: Vzájomné výmeny ľudí

- výmeny v oblasti vzdelávania, kultúry a výskumu
- výmeny v rámci občianskych spoločností a zvýšenie účasti občianskej spoločnosti na ESP
- výmeny medzi orgánmi regionálnej a miestnej správy
- odborná príprava regulátorov zajtrajška
- kontakty medzi podnikmi
- zviditeľňovanie a informačné aktivity

3.4. Budovanie tematickej dimenzie ESP

Doteraz bola ESP zväčša dvojstranná, medzi EÚ a každou partnerskou krajinou. Je to dôležité kvôli veľkým rozdielom medzi partnermi z hľadiska ich politickej a hospodárskej situácie, potrieb a ambícií. Je potrebné, aby táto diferenciácia zostala základom politiky.

Napriek tomu existuje množstvo prierezových tém, kde EÚ a jej partneri ESP na juhu i na severe zdieľajú spoločné záujmy a obavy, a ktoré by sa v mnohostrannom kontexte dali užitočne riešiť. V takých oblastiach ako je energetika, doprava, životné prostredie, rozvoj vidieka, informačná spoločnosť, vedecká spolupráca, verejné zdravie, finančné služby, riadenie hraníc, migrácia alebo námorné záležitosti, charakter problémov často nebýva iba dvojstranný a spoločná diskusia, činnosť a spolupráca medzi EÚ a všetkými partnermi ESP alebo väčšinou partnerov ESP by im mohla prospieť. Tieto oblasti sú dôležité pre trvalý rast, prosperitu, stabilitu a bezpečnosť.

Bolo by potrebné preskúmať a dôkladne prediskutovať zoznam námetov pre takéto témy v rámci ESP. Podobne je potrebné hlbšie posúdiť aj spôsoby riešenia týchto tém. Niektoré by sa mohli riešiť pomerne voľnými metódami, ako napríklad ad hoc stretnutiami alebo pravidelnejších stretnutiami na úrovni ministrov alebo expertov. Iné by mohli ťažiť z väčšej miery inštitucionalizácie a integrácie. Je potrebné venovať pozornosť efektívnej implementácii existujúcich a aj nových viacstranných dohôd a procesov. Naliehavo by sa mali posúdiť viacstranné dohody medzi EÚ a partnermi ESP v niektorých kľúčových odvetviach; najzrejmejšími príkladmi sú energetika (rozšírenie Zmluvy o energetickom spoločenstve), a doprava (horizontálne / globálne dohody o letectve). Malo by sa posúdiť aj rozšírenie sietí, pri zaistení ich vzájomnej operatívnej v rámci systémov EÚ.

Ďalším významným prvkom ESP je, že partnerské krajiny ESP majú možnosť zúčastňovať sa na činnosti niektorých agentúr a v programoch Spoločenstva. V priloženom oznámení na túto tému¹, Komisia navrhuje riešenie daných otázok prostredníctvom komplexného prístupu.

¹ Podrobne je to uvedené v súbežnom oznámení Komisie „Všeobecný prístup, ktorý umožní partnerským krajinám ESP účasť v agentúrach Spoločenstva a programoch Spoločenstva“, KOM(2006)xx z 29. novembra 2006.

Body akčného plánu: Tematické aspekty

- posilnený viacstranný a dvojstranný dialóg s partnermi ESP v kľúčových sektoroch
- zváženie dodatočných viacstranných dohôd v oblasti energetiky a dopravy a posilnenie existujúcich dohôd
- práca na rozšírení dopravných a energetických sietí EÚ do susedných krajín, a tiež na vzájomnej interoperabilite
- účasť susedských krajín na činnosti príslušných agentúr a v programoch Spoločenstva

3.5. Posilnenie politickej spolupráce

Ak ESP nedokáže prispieť k riešeniu konfliktov v regióne, zlyhá v jednom zo svojich kľúčových cieľov. Tieto konflikty môžu ohroziť vlastnú bezpečnosť Únie, či už na základe rizika eskalácie alebo exodu utečencov, prípadne prerušením dodávok energie alebo prerušením obchodných a dopravných spojení, alebo rozšírením terorizmu a organizovaného zločinu, vrátane obchodovania s ľuďmi, drogami a zbraňami. Únia veľkou mierou prispieva na pomoc utečencom a vysídleným osobám – o čo by bolo lepšie, keby sa tieto prostriedky mohli využiť na podporu trvalo udržateľného rozvoja. V záujme všetkých zainteresovaných strán je potrebné zapojiť aj Rusko do užšej spolupráce pri prevencii konfliktov a posilňovaní stability vo východnej Európe a na južnom Kaukaze.

V Moldavsku, na južnom Kaukaze, palestínskych územiach alebo všeobecnejšie na Blízkom východe alebo na Západnej Sahare, susedia Únie mnoho rokov znášajú dôsledky konfliktov. ESP nemôže nikdy nahradiť regionálne alebo mnohostranné úsilie v procese riešenia týchto otázok. EÚ však musí byť pripravená, aby tu zohrávala aktívnejšiu úlohu, či už plnou účasťou na tomto úsilí (ako v prípade Kvarteta) alebo v jednotlivých prípadoch vlastnou účasťou na občianskom alebo vojenskom monitorovaní alebo na mierových operáciách. Operácie súvisiace s riadením hraníc tu tiež zohrávajú dôležitú úlohu – napríklad úspech pomocnej hraničnej misie PHM EÚ na moldavských hraniciach a nasadenie v Rafahu ponúkajú významný návod. Komisia je spolu so sekretariátom Rady pripravená vypracovať ďalšie návrhy v oblasti riešenia konfliktov. Nový nástroj stability tiež poskytne možnosti na posilnenie zapájania EÚ do týchto oblastí.

ESP môže poskytnúť aj prostriedky na posilnenie dialógu doplnené konkrétnou podporou reformy a rozvoja, ktoré môžu dlhodobo prispievať k riešeniu týchto problémov. Posilnená regionálna spolupráca (bod 3.6 nižšie) môže významne prispieť v tejto súvislosti. Okrem toho existuje množstvo krokov, ktoré by mohli významne posilniť politickú dimenziu ESP.

- Aj južným partnerom by sa mala v jednotlivých prípadoch ponúknuť možnosť pripojiť sa k vyhláseniam SZBP (už ponúknutá východným partnerom ESP).
- Partneri ESP by sa tiež mali v jednotlivých prípadoch pozývať na brífingy a koordinačné schôdze organizované EÚ v medzinárodných fórach, ako napríklad OSN, Rada Európy a OBSE.

- V roku 2007 by sa mali konať neformálne schôdze na vysokej úrovni so všetkými partnermi ESP s platným akčným plánom, ich bezprostredným praktickým cieľom bude zavedenie posilneného ESP navrhnutého v tomto oznámení.
- Mala by sa zintenzívniť aj parlamentná spolupráca buď medzi Európskym parlamentom a národnými parlamentmi, alebo prostredníctvom práce európskych politických nadácií.
- Posilnením diplomatických misií ES a členských štátov v krajinách ESP by sa tiež mala posilniť prítomnosť Únie v regióne. Vo všetkých krajinách ESP by sa mali čím skôr otvoriť riadne delegácie Komisie.

Body akčného plánu: Politická spolupráca

- aktívnejšia úloha EÚ v regionálnom alebo viacstrannom úsilí pri riešení konfliktov, vrátane účasti v civilných a mierových misiách v prípade potreby
- možnosť pripojenia sa k vyhláseniam SZBP ponúknutá všetkým partnerom ENP
- neformálne schôdze ESP na vysokej úrovni v roku 2007
- zintenzívnená parlamentná spolupráca
- posilnenie diplomatickej prítomnosti EÚ u všetkých partnerov ESP

3.6. Posilnenie regionálnej spolupráce

V čiernomorskom regióne, kde sa Moldavsko, Ukrajina a krajiny južného Kaukazu zblížili s EÚ a Ruskom a Tureckom, ESP ponúka veľký potenciál aj pre dialóg a spoluprácu na regionálnej úrovni. Od januára 2007, keď Čierne more bude tvoriť jednu z hraníc Únie, sa posilnený regionálny prístup stane základnou súčasťou našej susedskej politiky. V našej spolupráci na regionálnej úrovni s partnerskými krajinami v oblasti Čierneho mora (buď v rámci ESP, alebo v prípade našich vzťahov s Ruskom v rámci strategického partnerstva a s Tureckom ako kandidátskou krajinou) by EÚ mala byť úplne otvorená, bez ohľadu na oficiálny kontext svojich dvojstranných vzťahov s týmito krajinami. Konkrétne odvetvové problémy by sa mali riešiť na základe príslušných iniciatív, napr. vzájomne výhodnej vedeckej spolupráce podporovanej politickým dialógom; alebo fór, ako napríklad Medzinárodná komisia pre ochranu Čierneho mora.

Posilnená spolupráca v čiernomorskom regióne – „Čiernomorská synergia“ – môže tiež pomôcť pripraviť pôdu pre prekonávanie dlhotrvajúcich regionálnych konfliktov. Organizácia pre hospodársku spoluprácu v oblasti Čierneho mora (The Black Sea Economic Cooperation Organisation - BSEC) poskytuje užitočnú platformu pre náš dialóg a spoluprácu s regiónom ako celkom. Komisia v súčasnosti skúma možnosť vytvorenia užších kontaktov s BSEC, vrátane štatútu pozorovateľa. A navyše na základe týchto užších kontaktov bude prospešné zaviesť pravidelný dialóg s BSEC na úrovni ministrov zahraničných vecí, ktorý by pomohol pri ďalšej implementácii a rozvíjaní regionálnej politiky Únie v oblasti Čierneho mora. Spolu s týmito schôdzami BSEC by bolo potrebné uskutočniť schôdzky medzi ministrami EÚ a východnými krajinami ESP s cieľom uskutočniť politický dialóg a diskusie o záležitostiach týkajúcich sa ESP. Komisia má v pláne ďalej sa zaoberať otázkou posilnenia čiernomorského dialógu v samostatnom oznámení na budúci rok. „Čiernomorská synergia“ by mala zohľadniť aj iné regionálne iniciatívy, ako napríklad Bakuská iniciatíva v oblasti dopravy a energetiky.

V okolí Stredozemného mora poskytuje ESP nový a dôležitý doplnok k dlhodobému regionálnemu dialógu a integrácii, ktoré sa uskutočňujú v kontexte euro-stredomorského partnerstva. Euro-stredomorské partnerstvo umožňuje budovanie vzťahov medzi EÚ a jej južnými susedmi v rámci dialógu a spolupráce na regionálnej úrovni v politickej, hospodárskej, obchodnej, sociálnej a kultúrnej oblasti. Päťročný program dohodnutý na Barcelonskom samite v roku 2005, ktorý je vypracovaný na základe programu ESP, už vytýčil jasnú cestu pre posilnenú regionálnu spoluprácu v ďalších rokoch.

Vychádzajúc z euro-stredomorského partnerstva a asociačných dohôd, ktoré sú teraz uzatvorené so všetkými stredomorskými partnermi, ESP poskytla skutočnú príležitosť na posilnenie vzťahov s našimi stredomorskými partnermi s plným uznaním odlišných podmienok a záujmov partnerských krajín. Vzájomne odsúhlasené záväzky na uskutočňovanie reforiem ustanovené v každom z piatich akčných plánov, ktoré sú teraz v platnosti (Izrael, Jordánsko, Maroko, Palestínska samospráva, Tunisko) už prinášajú ovocie, ako sa uvádza v príslušných správach o pokroku. Konkrétne tieto akčné plány stanovili jasné spoločné priority, ktoré nám umožňujú zaradiť rôzne témy do jednotného dialógu a umožňujú skutočný pokrok aj v citlivých oblastiach. S akčnými plánmi pre Egypt a Libanon, ktoré sa práve finalizujú, bude dvojstranný aspekt euro-stredomorských vzťahov na jednej úrovni s regionálnym aspektom. Okrem toho by sa na podporu hospodárskych reforiem a trvalo udržateľného rastu v Stredozemí mali hľadať synergické účinky spolu s ostatnými hospodárskymi oblasťami, ako napríklad Rada pre spoluprácu krajín Perzského zálivu, kde sa na tento účel môžu spoločne mobilizovať finančné prostriedky a investície.

V oblasti Stredozemného a Čierneho mora bude veľmi dôležitá väčšia flexibilita, ktorú ponúkajú nové nástroje spolupráce. Napríklad nové cezhraničné programy spolupráce ustanovené v rámci ENPI po prvýkrát ponúknu skutočnú možnosť podporiť základnú spoluprácu medzi miestnymi a regionálnymi orgánmi, na oboch stranách týchto morí a riešenie záležitostí spoločného záujmu – ako napríklad životné prostredie, doprava a komunikácie, námorná bezpečnosť, morské prostredie, regionálny hospodársky rozvoj, turistika a spoločensko-kultúrne výmeny.

Mali by sme upriamiť pozornosť aj za hranice bezprostredných susedov Únie, aby sme pracovali so „susedmi našich susedov“. Napríklad v strednej Ázii alebo v Perzskom zálive, nové nástroje (ENPI aj DCI) umožnia financovanie aktivít regionálnej spolupráce, vrátane krajín v oboch regiónoch – toto by mohlo byť obzvlášť dôležité v odvetviach, ako napríklad energetika, doprava, životné prostredie a výskumná politika. Všeobecnejšie povedané, dali by sa pritiahnuť súkromné a verejné investície a financovanie na udržanie rozvoja a potrieb modernizácie našich bezprostredných susedov. Podobné úvahy sa môžu použiť aj mimo rámca severoafrických krajín zapojených do ESP, v súvislosti so stratégiou EÚ – Afrika, kde budú obzvlášť dôležité širšie programy regionálnej spolupráce a spolupráca v oblastiach ako migrácia, infraštruktúra, energetika a mier a bezpečnosť. Ak nazrieme za rámec regionálnych aktivít spolupráce, pozornosť by sa mohla venovať aj vypracovaniu porovnateľného programu pre dialóg a reformu vo vzťahu s Kazachstanom ako odpoveď na záujem, ktorý prejavil. V budúcom strategickom dokumente sa pozornosť sústreďí na strednú Áziu.

Body akčného plánu: Regionálna spolupráca

- Čiernomorská synergia, vrátane dialógu ministrov zahraničných vecí a intenzívnejšej spolupráce s BSEC pri zohľadnení existujúcej regionálnej spolupráce, ako napríklad Bakuská Iniciatíva o energetike a doprave

- úplná implementácia euro-stredomorského pracovného programu
- posilnená spolupráca so „susedmi našich susedov“, napr. v oblasti energetiky, dopravy, boja proti ilegálnej imigrácii

3.7. Posilnenie finančnej spolupráce

Od roku 2007 bude naša spolupráca so susednými krajinami financovaná v rámci Európskeho nástroja susedských vzťahov a partnerstva (ENPI), spolu s novým mandátom Európskej investičnej banky na financovanie úverov. Obe možnosti budú predstavovať značné zlepšenie predchádzajúcej situácie. Napríklad nástroj ENPI bude omnoho flexibilnejší ako predchádzajúce nástroje (najmä v porovnaní s TACIS) a bude znamenať zvýšenie finančných prostriedkov voči prostriedkom, ktoré boli predtým dostupné (zvýšenie o približne 32% v stálych cenách, porovnanie obdobia rokov 2007-2013 s obdobím 2000-2006). Ďalšie nové nástroje spolupráce (ľudské práva, jadrová bezpečnosť, ako aj tematické programy) budú k dispozícii aj pre partnerov ESP. Nový mandát EIB by mal priniesť zvýšenú podporu pre východnú Európu a južný Kaukaz, hoci úroveň financovania bude pravdepodobne výrazne nižšia, ako bol pôvodný návrh Komisie.

Financovanie, ktoré je k dispozícii na podporu programu reforiem v rámci ESP, bude ešte stále pomerne skromné, napriek ambícii ESP riešiť veľmi rozsiahly program reforiem. Súkromné investičné toky do väčšiny krajín regiónu tiež zostávajú na znepokojivo nízkej úrovni, ako aj ich spôsobilosť na financovanie kľúčovej infraštruktúry.

Z tohto dôvodu je dôležité maximalizovať vplyv a pákový efekt financovania EÚ – byť nápaditejší, pokiaľ ide o typ podporovaných aktivít, usilovať sa o súčinnosť medzi nástrojom ENPI a ostatnými fondmi EÚ na jednej strane a členskými štátmi a ich finančnými inštitúciami, s medzinárodnými finančnými inštitúciami a ďalšími darcami na strane druhej.

Na ocenenie pokroku pri implementácii reforiem a na vytvorenie pákového efektu finančnej pomoci dostupnej pre investície z medzinárodných finančných inštitúcií a ďalších darcov Komisia plánuje zaviesť dva inovatívne finančné mechanizmy so značnou časťou finančných prostriedkov z nástroja ENPI vyčlenenou na podporu správy a investičných možností. Podrobné návrhy budú predložené počas programovania, ale v zásade Komisia plánuje vyčleniť v období rokov 2007-13:

- Sumu 300 miliónov eur (priemerne okolo 43 miliónov eur na rok) na Nástroj riadenia, určený na poskytnutie ďalšej pomoci nad rámec bežných prostriedkov pridelených na krajinu ako uznanie a podporu práce tých partnerských krajín, ktoré uskutočnili najväčší pokrok pri implementácii programu reforiem stanoveného v ich akčnom pláne. V súlade s hodnotením pokroku uskutočneného pri implementácii (široko definovaných) aspektov riadenia akčných plánov, by toto financovanie malo byť dostupné na doplnenie národných finančných príspevkov na podporu kľúčových prvkov programu reforiem; toto pomôže vládam uskutočňujúcim reformy posilniť ich postavenie voči domácim zástancam reformy.
- Vychádzajúc z nástroja FEMIP², sumu 700 miliónov eur (priemerne okolo 100 miliónov eur na rok) pre Susedský investičný fond, ktorá sa použije na podporu financovania úverov medzinárodnými finančnými inštitúciami v partnerských krajinách ESP. Tento fond by

---

² Nástroj pre euro-stredomorské investície a partnerstvo.

zabezpečil podporu na úverové operácie inštitúcií, ako napríklad EIB (v súvislosti s jej novým mandátom externého úverovania), EBOR a prípadne finančných inštitúcií členského štátu podporujúcich rozvoj v súlade so stanovenými prioritami EÚ. Odhaduje sa, že takýto fond by mohol pákovým efektom zvýšiť štyri až päťkrát sumu grantu financovaného na tento účel zvýhodneným financovaním úverov na investičné projekty partnerských krajinách ESP v prioritných odvetviach identifikovaných v akčných plánoch. Konkrétna podpora z členských štátov, ktorá pridáva svoje vlastné financovanie grantov k príspevku ES k Trustovému fondu, bude veľmi žiaduca pri vyjadrovaní politickej podpory Únie pre posilnenú ESP. Ak by príspevok členských štátov zodpovedal príspevku ES, nástroj by mal vytvoriť značný objem prostriedkov v podobe zvýhodnených úverov. Na riadení takéhoto trustového fondu by mali podieľať všetci prispievatelia v súlade s ich príspevkom a stupňom koordinácie ich politik smerom k regiónu a ESP. Koordináciou medzi Susedským investičným fondom a Trustovým fondom pre infraštruktúru medzi EÚ a Afrikou sa dosiahne súdržnosť a synergia.

V súlade s prebiehajúcim úsilím na posilnenie koordinácie medzi darcami EÚ ako skupiny, členské štáty by mali vo zvýšenej miere zosúladiť svoje vlastné programy spolupráce na základe dohodnutých priorít a programov reforiem ustanovených v akčných plánoch ESP. Je tiež potrebné zaistiť ďalšiu koordináciu s aktivitami Svetovej banky.

Body akčného plánu: Finančná spolupráca

- maximalizácia vplyvu a pákového efektu vzácných prostriedkov
- Nástroj riadenia
- Susedský investičný fond
- lepšia koordinácia medzi členským štátom a pomocou ES

4. ZÁVERY

Pokrok dosiahnutý v rámci ESP potvrdil po dvoch rokoch od jej vzniku veľký potenciál tejto dlhodobej politiky. Musíme teraz premeniť tento potenciál na skutočnosť tým, že posilníme dôveryhodnosť a vplyv politiky.

ESP má aj naďalej odlišný charakter ako proces rozšírenia EÚ. V prípade tých partnerov ESP, ktorí ležia v Európe, v súlade s ustanoveniami Zmluvy, ESP v žiadnom prípade neurčuje prípadný budúci vývoj ich vzťahu s EÚ. Nezávisle od tejto perspektívy musíme vyvíjať úsilie na dosiahnutie úspešnej implementácie dohodnutých programov reforiem, aby všetci naši susedia stali bližšími partnermi Únie.

Na podporu našich susedov pri presadzovaní náročných a nákladných programov reforiem, je potrebné, aby sme dokázali predložiť atraktívnejšiu ponuku z našej strany. Vieme urobiť viac, pokiaľ ide o hospodárske a obchodné otázky, zjednodušenie vízového režimu a riadenie migrácie, medzilidské kontakty a kontakty medzi administrátormi a regulátormi, viac v prípade politickej spolupráce a regionálnej spolupráce a viac v prípade finančnej spolupráce. Niektoré z týchto aktivít budú niečo stáť, ale tieto náklady nie sú neúmerné – a určite sú menšie ako náklady za nečinnosť.

Na to, aby sme dosiahli tieto ciele, členské štáty budú musieť zohrávať svoju úlohu – zlepšenia, ktoré sa tu navrhujú, budú vyžadovať celkový politický záväzok, ale aj zodpovedajúci hospodársky a finančný záväzok. Komisia tiež prijíma potrebné opatrenia na zabezpečenie, aby sa zámery politiky ESP úplne integrovali do všetkých aspektov jej vlastnej práce. Komisiu ešte čaká prerokovanie týchto myšlienok s Radou a Parlamentom. Zároveň bude dôležité presadzovať otvorený dialóg s našimi partnerskými krajinami na posilnenie spoločného vlastníctva ESP. Komisia plánuje usporiadať konferenciu na vysokej úrovni o tejto záležitosti v roku 2007.

Ako je uvedené v správach o pokroku, naše partnerské krajiny už potvrdili svoj záväzok tým, že prijali a začali vykonávať ambiciózne akčné plány ESP. Aby ich Únia vedela primerane podporiť v procesoch reformy, povzbudiť a oceniť pokrok, bude nevyhnuté zabezpečiť, aby sa potenciál ESP prispôbil realite. Návrhy uvedené vyššie budú predstavovať bohatú ponuku pre našich partnerov ESP, ktorá je jednoznačne v záujme Únie.